

Begäran om utlåtande
Helsingfors 29.2.2024

Ärende: Begäran om utlåtande om reformen av proven i svenska eller finska som andraspråk och litteratur

Studentexamensnämnden reformerar provet i svenska som andraspråk och litteratur samt provet i finska som andra språk och litteratur. Proven delas upp på två dagar. Även proven i modersmål och litteratur på svenska eller finska ordnas under två dagar. Ändringsförslagen gäller även delvis provens struktur, uppgifter och bedömningskriterier.

Reformen för proven i svenska eller finska som andraspråk och litteratur närmare proven i modersmål och litteratur på svenska eller finska. I gymnasieutbildningen är lärokurserna parallella med varandra. Förnyandet av grunderna för gymnasiets läroplan förde också lärokursernas strukturer och innehåll närmare varandra. Det material och de uppgiftstyper som används i det förnyade provet kan således bättre motsvara målen i grunderna för gymnasiets läroplan.

Dessutom är reformen ett svar på responsen enligt vilken det nuvarande provet upplevs arbetsamt för att avläggas under en dag. Provtiden har också upplevts vara otillräcklig. Examinanden bör ha goda möjligheter att mångsidigt visa sina färdigheter inom gränserna för provtiden. Trots att provtiden förlängs, anses bedömningens arbetsmängd vara rimlig.

De reformerade proven möjliggör en mångsidigare bedömning av examinandernas läroplansenliga kunskaper, färdigheter och tillräckliga mognad. Provets kravnivå förblir oförändrad. Provet bygger på målen i grunderna för gymnasiets läroplan och visar också examinandens beredskap för fortsatta studier vid en högskola. Vid utarbetande och bedömningen av provet beaktas att examinandens språkfärdigheter fortfarande utvecklas.

Lagstiftning gällande ärendet

En examinand ska i studentexamen avlägga provet i modersmål och litteratur (lagen om studentexamen 502/2019, 10 §). Enligt 11 § i lagen om studentexamen (502/2019) kan provet i modersmål och litteratur bygga på lärokursen i svenska eller finska som andraspråk och litteratur om examinandens eget modersmål inte är svenska, finska eller samiska och hen har läst lärokursen i svenska eller finska som andraspråk och litteratur, vilket utgör förutsättningen för att examinanden ska få delta i provet om hen genomgår gymnasiets lärokurs, eller om examinandens modersmål eller första språk är teckenspråk.

Lärokursen i svenska eller finska som andraspråk och litteratur är lämplig för studeranden ifall det finns brister inom något delområde av språkkunskaperna i hens baskunskaper i svenska eller finska (KuUB 15/2018 rd).

Om en examinand med ett annat modersmål än svenska, finska eller samiska och som har läst de obligatoriska lärokurserna i svenska eller finska som andraspråk och litteratur enligt gymnasiets läroplan har deltagit men blivit underkänd i provet i modersmålet och litteratur får hen om hen så önskar göra om det underkända provet genom att delta i provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur (L 502/2019, 16 §). Om en examinand har deltagit i provet i modersmål och litteratur men blivit underkänd och inte uppfyller kraven som

beskrivs ovan kan hen från nämnden ansöka om rätt att delta i provet i svenska eller finska som andraspråk på det sätt som beskrivs ovan. Provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur ersätter inte ett prov i modersmålet som avläggs i stället för provet i det andra inhemska språket.

Nämnden utarbetar uppgifterna i proven i studentexamen enligt lärokurserna för sådana obligatoriska och riksomfattande valfria studier i läroämnet i fråga som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs för unga. (F 810/2018, F 612/2019, 5 §).

Uppgifter som överskrider läroämnesgränserna ingår i proven (A 612/2019, § 5). Från och med examen våren 2023 kan uppgifterna som överskrider läroämnesgränserna basera sig på mångsidig kompetens som beskrivs i grunderna för gymnasiet läroplan (2019). I svaren krävs inte att examinanderna uppvisar specifika kunskaper eller färdigheter i andra läroämnen.

Undervisning enligt timfördelningen i förordningen (810/2018) och grunderna för gymnasiet läroplan 2019 ordnades första gången för de studerande som inledde sina gymnasiestudier hösten 2021. De studerande som inledde sina gymnasiestudier innan dess studerar enligt timfördelningen i förordningen (942/2014) och grunderna för gymnasiet läroplan 2015.

Provprestationerna granskas och bedöms preliminärt av en lärare i ämnet i fråga som utses av anordnaren av gymnasieutbildning och slutligt av Studentexamensnämnden (L 502/2019, 18 §). Alla prestationer i svenska eller finska som andraspråk och litteratur måste preliminärt bedömas i gymnasiet, även om gymnasiet saknar lärare i svenska eller finska som andraspråk och litteratur. Prestationerna bedöms enligt en tidtabell som ges separat av nämnden.

Beskrivning av nuläget

Proven i svenska eller finska som andraspråk och litteratur mäter hur väl examinanden har tillägnat sig de språkfärdigheter som grunderna för gymnasiet läroplan ställer som mål för lärokursen i svenska eller finska som andraspråk och litteratur: hur bra examinanden förstår en text som hen har hört eller läst på svenska eller finska, hur väl hen behärskar ordförrådet, språkstrukturerna och för svenskan eller finskan typiska uttryck samt hur väl hen kan producera kommunikativa texter på svenska eller finska och skriva en uppsats över något ämne som hör till den egna erfarenhetssfären, som nämns i grunderna för läroplanen eller som är aktuellt.

Proven bygger på en kommunikativ språksyn enligt vilken språkfärdigheten omfattar både kunskap om språket och färdighet att använda det. Språkfärdigheten mäts i språkbrukssituationer i enlighet med läroplanen. Proven mäter både reception (hör- och läskompetens) och produktion (skrivkompetens). Muntlig framställning mäts inte. Provet har ett enhetligt tema och texterna som behandlar det väljs så att de anknyter till temahelheterna i grunderna för läroplanen och till målen för lärokursen för svenska och finska som andraspråk och litteratur. Provuppgifterna utformas så att de så fullständigt som möjligt ska mäta olika slag av kommunikativa funktioner.

Enligt studentexamensnämndens gällande föreskrifter för provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur avläggs proven i svenska eller finska som andraspråk och litteratur under en dag och de består av tre uppgiftshelheter av vilka den första mäter hörförståelse, den andra läskompetens och den tredje skrivkompetens. Texterna i proven i svenska eller finska som andraspråk och litteratur skrivs på standardspråk, om inte uppgiften eller kontexten förutsätter

annat. Det finns inte tillgång till stavningskontroll.

Uppgiftshelheten för hörförståelse mäter examinandens förmåga att förstå talat språk, antingen en monolog, en dialog eller en gruppdiskussion. I provdelen för hörförståelse finns 2–3 uppgiftshelheter. Materialet kan omfatta videon med obegränsade lyssningsgångar eller inspelning med begränsade lyssningsgångar. Uppgifterna kan vara flervalsuppgifter, öppna frågor eller olika typer av uppgifter där examinanden ska reagera eller sammanfatta. De hörda texterna kan representera olika språkliga register. De kan bestå av uppläsning eller autentiskt talat språk. De öppna frågorna besvaras utifrån det examinanden har hört och svaren ska vara cirka 200–350 tecken långa.

I provdelen för läskompetens finns 1–2 uppgiftshelheter. Materialet består av olika slags texter. Uppgifterna kan vara flervalsuppgifter eller öppna frågor. De öppna frågorna besvaras utifrån det examinanden har läst och svaren ska vara cirka 300–450 tecken långa.

I uppgiftshelheten för läskompetens mäts examinandens förmåga att förstå skrivet språk och utifrån det hen har läst besvara olika typer av uppgifter som förutsätter produktion av text på målspråket. De lästa texterna representerar olika textgenrer och är av varierande längd. I uppgifterna mäts förståelsen av huvudtanken eller viktiga detaljer i texten, förmågan att göra slutledningar utifrån det lästa samt förståelsen och tolkningen av enskilda uttryck. De lästa texterna är ofta utdrag ur mer omfattande texter och representerar olika textgenrer. Uppgiftshelheten mäter framför allt examinandens kritiska och kulturella läsförmåga.

I uppgiftshelheten för skrivkompetens mäts examinandens förmåga att självständigt producera text och uttrycka sina tankar på svenska kring ämnesområdena i gymnasiet lärokurs för svenska eller finska som andraspråk och litteratur, och kring temahelheterna för gymnasiet. Uppgiftshelheten för skrivkompetens fördelas på en kort skrivuppgift och en uppsats. Den korta skrivuppgiftens längd är 500–800 tecken och den mäter hur examinanden kan reagera på det givna materialet och i sitt eget meddelande beakta dess särdrag och de villkor det ställer. Meddelandet kan exempelvis vara en kommentar till ett tema i anknytning till utgångstexten, ett e-postmeddelande, en bloggtext eller någon annan vardaglig text. Uppsatsen mäter examinandens förmåga att självständigt producera en enhetlig text om ett givet ämne och förmåga att uttrycka sina tankar på svenska eller finska. Uppsatsens längd ska vara 1800–2300 tecken och den ska till sitt innehåll motsvara anvisningarna i uppgiften. Anvisningarna i uppgiften kan ange att uppsatsen uteslutande ska bygga på rubriken, ska bygga på eller anknyta till det givna materialet, eller att materialet endast ska användas som inspiration. Uppgiftshelheten för skrivkompetens mäter också examinandens förmåga att beakta villkoren för olika slag av kommunikationssituationer.

Vitsordet för provet bestäms vid den slutliga relativa bedömningen på grundval av det sammanlagda antalet poäng för samtliga delar av provet. Poängtalen är följande: hörförståelse högst 50, läskompetens högst 50 och skrivkompetens högst 129. Poängen för skrivkompetens bildas så att den korta skrivuppgiften ger högst 30 poäng och uppsatsen 99 poäng. Maximiantalet poäng för provet är 229.

Det har varit möjligt att avlägga provet i svenska eller finska som andraspråk och litteratur sedan 1996. Tabellen visar antalet avlagda prov i svenska eller finska som andraspråk och litteratur under åren 2019–2023. År 2023 avlade 2057 examinander provet i finska som andraspråk och litteratur och 26 examinander provet i svenska som andraspråk och litteratur. Grafen nedan visar hur andelen prov i svenska eller finska som andraspråk och litteratur har ökat under åren 2008–2022.

Tabell: Antalet avlagda prov i svenska eller finska som andraspråk och litteratur under åren 2019–2023.

	2019	2020	2021	2022	2023
Modersmål och litteratur, finska som andraspråk och litteratur	1584	2001	2133	2216	2057
Modersmål och litteratur, svenska som andraspråk och litteratur	24	30	19	22	26

Graf: Andelen prov i svenska eller finska som andraspråk och litteratur i studentexamen under åren 2008–2022

Ändringsbehoven

Övergången till de digitala proven var en betydande förändring för examinanderna, gymnasierna och Studentexamensnämnden. De första digitala proven i svenska eller finska som andraspråk och litteratur anordnades i examen hösten 2018. I samband med digitaliseringen ändrades provet så att hörförståelsen blev en del av provet och delprovet i behärskning av ordförråd och strukturer avlägsnades. Nu då det digitala provet etablerats, har det blivit aktuellt att utveckla proven. Reformen är en naturlig del av provets utvecklingskontinuum.

Studentexamensnämnden samlar in respons av både examinander och lärare om varje examen via responsblanketter som är öppna under examen. Enligt responsen från blanketterna och från intressegrupperna upplevs proven i svenska eller finska som andraspråk och litteratur vara krävande. Examinanderna har upplevt att provet är arbetsamt att avläggas under en dag på grund av den stora mängden material och produktionsuppgifter.

Nämnden har följt med examinandernas tidsanvändning i proven i svenska eller finska som andraspråk och litteratur. Största delen av examinanderna använder hela den tillåtna tiden (6 timmar) för att avlägga provet. En stor del av examinanderna skriver också sina svar under de allra sista timmarna. För en del av examinanderna har inte tiden räckt till för att till exempel färdigställa

uppsatsen. Den tid som censorerna lägger per examinand på att bedöma proven är hög i jämförelse med den tid som censorerna lägger på att bedöma de andra studentexamensproven.

Förnyandet av grunderna för gymnasiet läroplan förde strukturerna och innehållet för lärokurserna svenska eller finska som andraspråk och litteratur närmare lärokurserna i svenska eller finska som modersmål och litteratur. Grunderna för gymnasiet läroplan 2019 betonar mer än tidigare kommunikationsfärdigheter, färdigheter i multilitteracitet samt mångsidig kompetens, som är gemensamma för alla ämnen.

I och med reformen av proven motsvarar proven i svenska eller finska som andraspråk och litteratur bättre målen i grunderna för gymnasiet läroplan. Samtidigt för reformen proven närmar proven i svenska eller finska som modersmål och litteratur. Reformen av proven förutsätter även att bedömningskriterierna revideras.

Provets nuvarande kravnivå har ansetts motsvara målen i grunderna för gymnasiet läroplan. Därmed är det ändamålsenligt att bevara provets nuvarande kravnivå. Syftet med provet är att visa examinandens högskolebehörighet och det kan också användas för att bevisa de språkkunskaper som krävs för förvärv av finskt medborgarskap. Därför bör gränsen för godkänt hållas på en sådan nivå att den som uppnått den har lämnat tillräckliga bevis på sin kunskap.

Reformen baserar sig på den respons som getts om det nuvarande provet. Lärare i modersmål och litteratur, lärare i finska som andraspråk, andra sakkunniga, studentexamensnämndens ämnessektion för modersmål och representanter för det andra inhemska språket och främmande språk har hörts i olika skeden av beredningen. Ämnessektionen för finska och svenska som andraspråk och litteratur har hållit flera workshoppar där de viktigaste målen och ändringsbehoven diskuterats ingående.

Beskrivning av de förnyade proven

Proven i svenska eller finska som andraspråk och litteratur består fortfarande av tre uppgiftshelheter av vilka den första mäter förmågan att lyssna, den andra läskompetens och den tredje skrivkompetens. Proven avläggs under två dagar och räcker båda dagarna sex timmar. Proven avläggs samma dagar som provet i modersmål och litteratur. Den första dagen mäter förmågan att lyssna och läskompetens. Den andra dagen mäter skrivkompetens. Provets uppgifter delas upp på två dagar, vilket förlänger examinandernas provtid men inte ökar arbetsmängden.

I proven används såsom tidigare mångsidigt, autentiskt material. Utöver skrivet, visuellt och grafiskt textmaterial kan provet i enlighet med det vidgade textbegreppet innehålla olika slags audiovisuella texter, till exempel reklam, animationer eller utdrag ur tv-program, filmer eller teaterpjäser. Materialet kan också omfatta ljudfiler, till exempel utdrag ur en radiointervju, en nyhetssändning eller ett hörspel. Materialet kan också bestå av webbtexter och webbsidor.

Provdagen för provet i att lyssna och läsa består av hörförståelse och läskompetens. I uppgiftshelheten för hörförståelse bedöms examinandens förmåga att förstå talat språk, antingen en monolog, en dialog eller en gruppdiskussion. I uppgiftshelheten för läskompetens kan texterna och uppgiftstyperna variera mer än tidigare. De lästa texterna representerar olika textgenrer och är av varierande längd. Texterna är både saktexter och skönlitterära texter. Både hörförståelse- och läskompetensdelen består av uppgifter med olika poängtal.

Provdagen för provet i att skriva är uppdelad i en kort skrivuppgift och en uppsats. I uppgiftshelheten för skrivkompetens bedöms examinandens förmåga att självständigt producera text och uttrycka sina tankar på svenska eller finska om ämnen som anknyter till gymnasiets lärokurser i svenska eller finska som andraspråk och litteratur, till den mångsidiga kompetensen och till materialet. I svaren krävs inte att examinanderna uppvisar specifika kunskaper eller färdigheter i andra läroämnen.

Det nuvarande provets korta skrivuppgift förblir oförändrad. Den korta skrivuppgiften bedömer andra saker än uppsatsen. Forskning har visat att den korta skrivuppgiften möjliggör bedömningen av sådant kunnande som till exempel behövs i gymnasiestudierna i realämnen och senare i fortsatta studier.

I uppsatsdelen väljer examinanden 1–2 material med hjälp av vilket hen skriver en text som är diskuterande eller ställningstagande. Detta för uppsatsen närmare provet i skrivkompetens i modersmål och litteratur. Uppsatsens rekommenderade längd är 2000–2700 tecken, vilket är något längre än i det nuvarande provet. I fortsättningen förutsätter uppsatsen användning av material och en del av antalet tecken kommer att behövas för källhänvisningar. Examinanden ska själv sätta rubrik på uppsatsen. Uppsatsens längd är kortare och antalet material mindre än i provet i skrivkompetens i modersmål och litteratur. Uppsatsdelen bestod tidigare av två ämnen som inte hade något material. Uppsatsen kunde tidigare uteslutande bygga på rubriken, men dessa uppgiftsalternativ kommer avlägsnas. Uppsatsens ämnen utformas och provsvaren bedöms fortfarande såsom läroplanen förutsätter, utifrån andraspråksinlärares perspektiv.

Poänggränserna kommer att numeriskt ändra från det nuvarande provets maximala poängtal (229 poäng) till det reformerade provets poänggränser (180 poäng). Men vitsordens relativa andel förblir oförändrad. Poängtalet för provet i att lyssna och läsa är högst 90 poäng; poängtalet för uppgiftshelheten för hörförståelse är 35–45 poäng och för läskompetens 45–55 poäng. Poängtalet för provet i att skriva är högst 90 poäng; den korta skrivuppgiften ger högst 30 poäng och uppsatsen 60 poäng.

Bedömningskriterierna har uppdaterats och förtydligats särskilt gällande provet i att skriva. Formuleringarna av beskrivningarna av bedömningskriterierna för skrivuppgiften har förtydligats och antalet poängtal har minskats. Vid utarbetandet av kriterierna har man beaktat särdragen i lärokurserna i svenska eller finska som andraspråk och litteratur samt det faktum att examinandens språkfärdigheter fortfarande utvecklas.

Vid bedömningen av svaren i hörförståelsen beaktas de innehållsliga aspekterna och läsligheten. Innehållet i svaret är den viktigaste aspekten. Vid bedömningen av svaren i läskompetens beaktas svarens innehållsliga aspekter och framställningssätt. De viktigaste aspekterna som bedöms är svarets koppling till uppgiftsbeskrivningen och motsvarar beskrivningen av ett gott svar samt hur självständigt svaret är. Vid bedömningen av sättet som svaret framställs på fäst uppmärksamhet vid hur tydligt, begripligt och sammanhängande svaret är, samt hur ändamålsenliga ordförrådet och uttrycken är. Vid bedömningen av uppgiftshelheten i läskompetens har svarets innehåll en större tyngd än framställningssättet.

Vid bedömningen av svaren i den korta skrivuppgiften beaktas innehåll, argumentation, förmedling av budskapet och lämplighet för situationen. Vid bedömningen betonas innehåll och argumentation. Med hjälp av uppsatsen bedöms särskilt examinandens skriftliga uttrycksförmåga, förmåga att presentera och utveckla tankar, uttrycka och motivera åsikter samt behärska ämneskunskaper. Vid

bedömningen betonas kommunikativ förmåga, det vill säga examinandens förmåga att förmedla ett budskap utifrån uppgiftsbeskrivningen.

Tidtabell

En möjlig tidpunkt för att första gången ordna de förnyade tvådagarsproven är examen våren 2027. De förnyade proven kan bättre stödja bedömningen enligt läroplansgrunderna 2019. Det är tre år till examen våren 2027 vilket är en typisk övergångsperiod för ändringar i studentexamen.

En annan möjlig tidpunkt för de förnyade proven är examen våren 2026. Då har undervisningen redan ordnats flera år enligt läroplansgrunderna 2019. Att dela upp proven på två dagar påverkar särskilt undervisningen och studierna under gymnasiets sista år, vilket betyder att informationen om de förnyade proven når examinanderna och lärarna i tillräckligt god tid.

Studentexamensnämnden fattar sitt beslut om tidtabellen efter remissrundan.

Konsekvensbedömning

De förnyade proven i svenska eller finska som andraspråk och litteratur motsvarar bättre målen i grunderna för gymnasiets läroplan och de gemensamma temana för mångsidig kompetens. De förnyade proven möjliggör en mångsidigare bedömning av examinandernas läroplansenliga kunskaper, färdigheter och tillräckliga mognad.

De förnyade proven beaktar bättre kraven för de fortsatta studierna. Högskolorna har, med några få undantag, beslutat att i sina urvalskriterier poängsätta proven i svenska eller finska som andraspråk och litteratur på samma sätt som proven i svenska eller finska som modersmål och litteratur.

I och med reformen delas examinandernas arbetsmängd upp på två dagar, vilket ger dem bättre möjlighet att visa sina färdigheter i alla delfärdigheter och att färdigställa sina provsvar. Examinanden kan mer flexibelt planera sin tidsanvändning och koncentrera sig på uppgifterna i båda delproven. Provens tyngdpunkt ändras måttligt, men förhållandet mellan de olika delarna ändrar inte. Provens kravnivå förblir oförändrad. Den lägsta kunskapsnivån som krävs för att klara proven hålls också oförändrad.

Efter reformen är proven i svenska eller finska som andraspråk och litteratur tvådagarsprov och proven avläggs samma dagar som provet i modersmål och litteratur. Reformen påverkar inte antalet provdagar och förutsätter inga nya provarrangemang av gymnasierna. Andelen avlagda prov i svenska eller finska som andraspråk och litteratur har ökat kraftigt under det senaste decenniet och kommer att fortsätta öka. På lång sikt har de förnyade proven inte någon inverkan på provarrangemangen, såsom till exempel antalet övervakare.

Utgångspunkten för revideringen av kriterierna är tydlighet och särprägel. Reformen innebär ingen väsentlig ökning av den preliminära bedömningens arbetsmängd trots att uppsatsens teckenantal ökar. I fortsättningen behövs en del av antalet tecken för källhänvisningar, vilket påverkar uppsatsens längd. De tydligare kriterierna underlättar och förtydligar lärarnas bedömningsarbete samt främjar uppnåendet av kraven för likvärdig bedömning.

Vid Studentexamensnämnden påverkar reformen utarbetandet av uppgifterna och den slutliga bedömningen. Arvodena som betalas för proven i svenska eller finska som andraspråk och litteratur närmar sig arvodena som betalas för proven i

svenska eller finska som modersmål och litteratur. Kostnadseffekten är dock en liten andel av kostnaderna för genomförandet av studentexamen och förutsätter ingen förändring av verksamhetsanslagen.

Förslag till ny föreskriftstext

Studentexamensnämnden utfärdar de nya provspecifika föreskrifterna efter remissrundan. Här presenteras de viktigaste ändringarna i de svenskspråkiga föreskrifterna för svenska eller finska som andraspråk och litteratur.

Genomförande av provet

Provet i svenska som andraspråk och litteratur ordnas under två dagar. Den första dagen består av delprovet i att lyssna och att läsa. Den andra dagen består av delprovet i att skriva.

Provet avläggs i en sluten nätverksmiljö. Ordböcker och elektroniska ordböcker tillåts inte. För provet i svenska som andraspråk och litteratur behöver examinanden hörlurar som kan anslutas till datorn. Hela provet avläggs under två dagar, varav båda räcker högst 6 timmar.

Examinanden kan välja i vilken ordning hen utför provuppgifterna under ifrågavarande provdag. Examinanden kan ändra alla sina svar ända tills hen avslutar provet. Examinanden kan göra utkast till sina provsvar på papper (Se nämndens Allmänna föreskrifter och anvisningar, avsnitt 1.5.2 Övriga provtillbehör och hjälpmedel).

Vitsordet för provet bestäms vid den slutliga relativa bedömningen på grundval av det sammanlagda antalet poäng för samtliga delar av provet. Provet sammanlagda antal poäng är högst 180 poäng. Poängtalet för provet i att lyssna och läsa är högst 90 poäng: poängtalet för uppgiftshelheten för hörförståelse är 35–45 poäng och läskompetens 45–55 poäng. Poängtalet för provet i att skriva är högst 90 poäng: poängtalet för den korta skrivuppgiften är högst 30 poäng och för uppsatsen 60 poäng.

Delprovet i att lyssna och läsa högst 90 poäng	Hörförståelse 35–45 poäng
	Läskompetens 45–55 poäng
Delprovet i att skriva högst 90 poäng	Kort skrivuppgift högst 30 poäng
	Uppsats högst 60 poäng
Hela provet sammanlagt	högst 180 poäng

En förutsättning för ett godkänt vitsord i provet i svenska som andraspråk och litteratur är att examinanden har en prestation i båda delproven. Om examinanden uteblir från någotdera provtillfälle eller inte lämnar in en provprestation för bedömning vid båda provtillfällena, anses provet i sin helhet avbrutet och någon kompensation är inte möjlig. Vid omtagning av provet måste examinanden avlägga båda delproven på nytt.

Provet i att lyssna och läsa

Under den första provdagen för provet i svenska som andraspråk och litteratur ordnas delprovet i att lyssna och läsa, i vilket examinanden utför uppgiftshelheterna för hörförståelse och läskompetens.

Hörförståelse

I uppgiftshelheten för hörförståelse bedöms examinandens förmåga att förstå talat språk, antingen en monolog, en dialog eller en gruppdiskussion. Uppgifterna kan till exempel bedöma förståelsen och tolkningen av huvudtanken eller viktiga detaljer i texten, samt förmågan att identifiera interaktion och audiovisuella medel. Uppgifterna kan representera olika uppgiftstyper, såsom flervalstuppgifter, kombinationsuppgifter, rätt/fel frågor som förutsätter motivering, öppna frågor eller olika typer av uppgifter där examinanden ska reagera eller sammanfatta. De hörda texterna kan representera olika språkliga register. De kan bestå av uppläsning eller spontant talat språk. En del av texterna i uppgiftshelheten för hörförståelse kan också bestå av videoklipp.

De svar på öppna frågor som bedömer hörförståelsen ska vara fokuserade på innehållet i texten. Frågorna berör inte nödvändigtvis uteslutande något enskilt ställe i ljudinspelningarna eller videoklippen, utan de kan också mäta den övergripande förståelsen av det hörda. En del frågor kan också kräva personliga tolkningar eller ställningstaganden.

Anvisningar för svaret ges i samband med uppgiften. För uppgiften eller en del av den anges det maximala poängtalet som ges för uppgiften eller en del av den. I anvisningarna för uppgiften kan det ingå begränsningar av prestationens längd. Svarets längd räknas i tecken. Mellanslag och radbyten räknas inte in i antalet tecken. Provsystemet beräknar automatiskt antalet tecken i svaret men begränsar det inte automatiskt.

Bedömning

Poängtalen för uppgifter som bedömer hörförståelse anges i anvisningarna för uppgiften. Resultaten för uppgifter som provsystemet granskar automatiskt överförs till bedömningstjänsten.

Svaren ska utgöra självständiga och naturliga svar på de givna frågorna. Vid bedömningen av svaren beaktas de innehållsliga aspekterna och läsligheten. Vid bedömningen av svaren i hörförståelsen är innehållet i svaret den viktigaste aspekten. Vid bedömningen av innehållet beaktas hur väl svaret motsvarar uppgiftsbeskrivningen och beskrivningen av ett gott svar. Läsligheten bedöms utifrån hur förstäligt svaret är.

Varje uppgift och del bedöms separat. Svaren bedöms med hjälp av kriterierna i tabell 1 och de provspecifika beskrivningarna av goda svar. Om svaret är avsevärt för långt eller kort, kan det påverka poängantalet enligt kriterierna.

Läskompetens

I uppgiftshelheten för läskompetens mäts examinandens förmåga att förstå skrivet språk och utifrån det hen har läst besvara olika typer av uppgifter som förutsätter produktion av text på målspråket. De lästa texterna representerar olika textgenrer och är av varierande längd. Texterna är både saktexter och skönlitterära texter. I uppgifterna mäts till exempel

- förståelsen och tolkningen av enskilda uttryck,
- förståelsen av huvudtanken eller viktiga detaljer i texten,
- förmågan att göra slutledningar utifrån det lästa,
- och/eller förmågan att identifiera de viktigaste särdragen för olika texttyper samt retoriska medel i texten.

Uppgiftshelheten för läskompetens kan bestå av olika uppgiftstyper såsom uppgifter som fokuserar på betydelsen av ordförråd, begrepp eller andra uttryck, olika typer av flervalstuppgifter, kombinationsuppgifter, uppgifter där ett påstående bevisas vara sant eller falskt och som motiveras med hjälp av material samt öppna frågor. I uppgiftshelheten bedöms också examinandens kritiska och kulturella läsförmåga.

De öppna frågorna i uppgiftshelheten för läskompetens mäter examinandens förmåga att förstå och tolka text samt att i sitt svar föra fram sina iakttagelser och slutsatser. Svaren på frågorna ska tolka innehållet i texten och motsvara anvisningarna för uppgiften. Frågorna berör inte nödvändigtvis uteslutande något enskilt ställe eller stycke i texten, utan de kan också mäta den övergripande förståelsen av texten. En del frågor kan också kräva personliga tolkningar eller ställningstaganden.

Anvisningar för svaret ges i samband med uppgiften. För uppgiften eller en del av den anges det maximala poängtalet som ges för uppgiften eller en del av den. I anvisningarna för uppgiften kan det ingå begränsningar av prestationens längd. Svarets längd räknas i tecken. Mellanslag och radbyten räknas inte in i antalet tecken. Provsystemet beräknar automatiskt antalet tecken i svaret men begränsar det inte automatiskt.

Bedömning

Svaren ska utgöra självständiga och naturliga svar på de givna frågorna. Vid bedömningen av svaren beaktas svarets innehållsliga aspekter och framställningssätt. Vid bedömningen av innehållet beaktas svarets koppling till uppgiftsbeskrivningen och beskrivningen av ett gott svar samt hur självständigt svaret är. Vid bedömningen av sättet som svaret framställs på fästs uppmärksamhet vid hur tydligt, begripligt och sammanhängande svaret är, samt hur ändamålsenliga ordförrådet och uttrycken är. Omfattande kopiering av text ord för ord sänker svarets värde betydligt.

Vid bedömningen av uppgiftshelheten i läskompetens betonas den helhetsbild som svaret ger av läskompetensen, och därefter svarets innehållsliga aspekter. Kriterierna för svarets innehållsliga aspekter kompletterar de provspecifika beskrivningarna av goda svar som görs upp separat för varje provtillfälle. Vid bedömningen beaktas också sättet som svaret framställs på, men vid bedömningen av läskompetensen har det inte lika stor tyngd som de övriga kriterierna.

I uppgiftshelheten för läskompetens bedöms varje uppgift och del separat. Svaren bedöms med hjälp av kriterierna i tabell 2 och de provspecifika beskrivningarna av goda svar. Läraren antecknar poängen för de enskilda delarna i bedömningstjänsten. Då ett svar är betydligt längre än den längd som anges i anvisningarna för uppgiften, är svaret inte i enlighet med anvisningarna, vilket medför poängavdrag i enlighet med kriterierna.

Provet i att skriva

Under den andra provdagen för provet i svenska som andraspråk och litteratur ordnas delprovet i att skriva, i vilket examinanden utför en kort skrivuppgift och

en uppsats.

I uppgiftshelheten för skrivkompetens bedöms examinandens förmåga att självständigt producera text och uttrycka sina tankar på svenska om teman som anknyter till gymnasiet lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur och gymnasiet andra läroämnen eller till den mångsidiga kompetensen. Provet i att skriva fördelas på en kort skrivuppgift och en uppsats.

Kort skrivuppgift

Det primära syftet med den korta skrivuppgiften är kommunikativt, det vill säga att mäta hur examinanden förmår reagera på uppgiftsbeskrivningen och eventuellt material, såsom ett meddelande från en annan part, samt i sin egen kommunikation förmår beakta dess särdrag och de kommunikativa villkor det/de ställer. Texten kan exempelvis vara en kommentar till ett tema i anknytning till utgångstexten, ett e-postmeddelande, en bloggtext eller någon vardaglig text.

Anvisningar för den korta skrivuppgiftens svar ges i samband med uppgiften. Den rekommenderade längden för den korta skrivuppgiften är 500–800 tecken exklusive mellanslag och radbyten. Provsystemet beräknar automatiskt antalet tecken i svaret men begränsar det inte automatisk.

Bedömning

Den korta skrivuppgiften bedöms enligt kriterierna i tabell 3. Det lägsta poängtalet är 0 poäng och det högsta 30 poäng. I den korta skrivuppgiften bedöms

- innehåll
- argumentation
- förmedling av budskapet
- lämplighet för situationen

Vid bedömningen betonas innehållet och argumentationen.

Om svaret är avsevärt för långt eller kort, kan det påverka poängantalet enligt kriterierna.

Uppsats

Syftet med uppsatsen är att med hjälp av material producera en text som är diskuterande eller ställningstagande. Uppsatsen består av 4–6 olika material och till dem tillhörande rubrikförslag. Materialet består till exempel av saktexter, medietexter och fiktiva texter i olika former. Examinanden måste använda ett eller två av materialen i sin text.

Med hjälp av uppsatsen bedöms särskilt examinandens skriftliga uttrycksförmåga, förmåga att presentera och utveckla tankar, uttrycka och motivera åsikter samt behärska ämneshelheter. Uppsatsen mäter examinandens förmåga att självständigt producera en sammanhängande text om ett givet tema och förmågan att uttrycka sina tankar på det svenska språket. Uppsatsen ska till sitt innehåll motsvara uppgiftsbeskrivningen.

Den rekommenderade längden för uppsatsen är 2000–2700 tecken exklusive mellanslag och radbyten. I svarsfältet finns en räknare för teckenmängden, men svarsfältet begränsar inte längden. Examinanden ska själv vara uppmärksam på teckenräknaren och kontrollera att uppsatsen håller sig till den angivna längden.

Bedömning

Uppsatsen bedöms med hjälp av kriterierna i tabell 4. Det högsta poängtalet för uppsatsen är 60 poäng och det lägsta 0 poäng. Vid bedömningen används poängtal som slutar på 0 eller 5: 0 – 5 – 10 – 15 – 20 – 25 – 30 – 35 – 40 – 45 – 50 – 55 – 60.

I uppsatsen bedöms

- kommunikativ förmåga
- uppgiftsbeskrivning och materialanvändning
- textens innehåll och struktur
- ord- och uttrycksförråd, språklig bredd och exakthet

Vid bedömningen betonas kommunikativ förmåga, det vill säga examinandens förmåga att förmedla ett budskap utifrån uppgiftsbeskrivningen.

Om uppsatsen saknar rubrik görs ett poängavdrag på 3 poäng.

I poängsättningen av uppsatsen används endast de i tabell 4 angivna poängtal, utom i fall där poängavdrag för att rubriken saknas eller på grund av skäl som anges i beskrivningen av goda svar, leder till att det slutliga poängtalet blir något annat.

Tabell 1: Bedömningskriterier för de öppna svaren i hörförståelse.

Poängsättning	Allmän beskrivning	Svarets innehållsliga aspekter och läslighet
10 p:s uppgift: 10 p. 5 p:s uppgift: 5 p. 3 p:s uppgift: 3 p.	Mycket gott svar Till innehållet mycket täckande svar	Svaret motsvarar mycket väl uppgiftsbeskrivningen och beskrivningen av ett gott svar. Svaret är lätt att förstå.
10 p:s uppgift: 8 p. 5 p:s uppgift: 4 p.	Gott svar Till innehållet huvudsakligen täckande svar	Svaret motsvarar uppgiftsbeskrivningen och innehåller det väsentliga i beskrivningen av ett gott svar. Svaret är förstäeligt.
10 p:s uppgift: 6 p. 5 p:s uppgift: 3 p. 3 p:s uppgift: 2 p.	Nöjaktigt svar Till innehållet delvis bristfälligt svar	Svaret motsvarar huvudsakligen uppgiftsbeskrivningen och innehåller en del av det som tas upp i beskrivningen av ett gott svar. Svaret är huvudsakligen förstäeligt.
10 p:s uppgift: 4 p. 5 p:s uppgift: 2 p.	Försvarligt svar Till innehållet bristfälligt svar och/eller svar som innehåller felaktig information	Svaret motsvarar bara delvis uppgiftsbeskrivningen och innehåller endast enstaka delar i beskrivningen av ett gott svar. Svaret är ställvis svårt att tyda.
10 p:s uppgift: 2 p. 5 p:s uppgift: 1 p. 3 p:s uppgift 1 p.	Svagt svar Svårförståeligt och vilseledande svar	Svarets koppling till uppgiftsbeskrivningen är svag och det innehåller nästan ingenting av det som tas upp i beskrivningen av ett gott svar. Det finns fel i innehållet. Svaret kan vara svårt att förstå.
10 p:s uppgift: 0 p. 5 p:s uppgift: 0 p. 3 p:s uppgift 0 p.	Otillräckligt svar (underkänt svar) Fullständigt felaktigt eller saknat svar	Svaret har ingen koppling till uppgiftsbeskrivningen och det motsvarar inte innehållsmässigt beskrivningen av ett gott svar. Svaret kan vara mycket svårt att förstå.

Tabell 2: Bedömningskriterier för de öppna svaren i läskompetens.

Poängsättning	Allmän beskrivning	Svarets innehållsliga aspekter	Svarets framställningsätt
10 p:s uppgift: 10 p. 5 p:s uppgift: 5 p. 3 p:s uppgift: 3 p.	Utmärkt svar Till innehållet mycket täckande svar som förmedlar budskapet utmärkt	Svaret motsvarar utmärkt uppgiftsbeskrivningen och täcker det som tas upp i beskrivningen av ett gott svar. Tolkningen är självständigt uppbyggt utifrån utgångstexten och står inte i strid med innehållet i den.	Svaret är i sin helhet mycket redigt och lätt att förstå. Det framskrider logiskt och koherent. Svaret innehåller exakta ord och uttryck med tanke på uppgiften.
10 p:s uppgift: 8 p. 5 p:s uppgift: 4 p.	Gott svar Till innehållet täckande svar som förmedlar budskapet väl	Svaret motsvarar väl uppgiftsbeskrivningen och täcker centrala aspekter som tas upp i beskrivningen av ett gott svar. Svaret är huvudsakligen självständigt och motsvarar i huvudsak utgångstexten.	Svaret är redigt och lätt att förstå. Det är sammanhängande och innehåller med tanke på uppgiften lämpliga ord och uttryck.
10 p:s uppgift: 6 p. 5 p:s uppgift: 3 p. 3 p:s uppgift: 2 p.	Nöjaktigt svar Till innehållet bristfälligt svar som för det mesta förmedlar budskapet förstäligt	Svaret motsvarar rätt bra uppgiftsbeskrivningen och innehåller en del av det som tas upp i beskrivningen av ett gott svar. Svaret är rätt självständigt. Huvudinnehållet i svaret motsvarar utgångstexten, men det kan finna feltolkning i detaljerna i svaret.	Svaret är rätt redigt och begripligt men kan i viss mån vara osammanhängande. Orden och uttrycken i svaret är lämpliga trots eventuella brister.
10 p:s uppgift: 4 p. 5 p:s uppgift: 2 p.	Försvärligt svar Till innehållet mycket bristfälligt svar och/eller svar som innehåller felaktig information, där budskapet förmedlas till en del	Svaret motsvarar bara delvis uppgiftsbeskrivningen och innehåller endast få av de aspekter som tas upp i beskrivningen av ett gott svar. Svaret upprepar mestadels den lästa texten som sådan. Svaret kan ha innehållsliga fel.	Svaret är ställvis oklart och svårbegripligt. Det kan vara rätt osammanhängande. Orden och uttrycken i svaret kan vara både bristfälliga och delvis olämpliga.
10 p:s uppgift: 2 p. 5 p:s uppgift: 1 p. 3 p:s uppgift 1 p.	Svagt svar Svårförståeligt och vilseledande svar där budskapet förmedlas svagt	Svarets koppling till uppgiftsbeskrivningen är svag och det innehåller nästan ingenting av det som tas upp i beskrivningen av ett gott svar. Svaret upprepar den lästa texten som sådan. Svaret har innehållsliga fel.	Svaret är i sin helhet dåligt utformat, oredigt och ostrukturerat. Svaret är svårbegripligt. De ord och uttryck som används kan vara mycket bristfälliga och/eller olämpliga.
10 p:s uppgift: 0 p. 5 p:s uppgift: 0 p. 3 p:s uppgift 0 p.	Otillräckligt svar (underkänt svar) Fullständigt felaktigt eller saknat svar där budskapet inte förmedlas	Svaret har ingen koppling till uppgiftsbeskrivningen och innehållsligt motsvarar det inte beskrivningen av ett gott svar.	Budskapet i svaret förmedlas inte.

Tabell 3: Bedömningskriterier för den korta skrivuppgiften.

Poängsättning och allmän beskrivning	Innehåll och argumentation	Förmedling av budskapet och lämplighet för situationen
30, 27 p. Lyckat/naturligt utförande av uppgiften.	I texten presenteras ett självständigt perspektiv på det som står i uppgiftsbeskrivningen eller i utgångstexten. Argumentationen är konsekvent.	Budskapet förmedlas exakt. Textens formalitet samt de ord och uttryck som används lämpar sig för situationen. Stilen och språket har anpassats till den tänkta läsaren eller mottagaren.
24, 21 p. Fungerande utförande av uppgiften.	Texten motsvarar väl uppgiftsbeskrivningen. Skribenten motiverar sin åsikt på ett mångsidigt och trovärdigt sätt.	Budskapet förmedlas tydligt. Textens formalitet samt de ord och uttryck som används lämpar sig för situationen. Stilen och språket beaktar den tänkta läsaren eller mottagaren.
18, 15 p. Adekvat utförande av uppgiften.	Texten motsvarar uppgiftsbeskrivningen, men ämnet behandlas på sedvanligt sätt. Skribenten för fram sin åsikt och motiverar den.	Budskapet förmedlas huvudsakligen på ett begripligt sätt. Texten följer huvudsakligen texttypens konventioner, även om formaliteten, stilen och språket vacklar.
12, 9 p. Bristfälligt utförande av uppgiften.	Texten motsvarar inte helt uppgiftsbeskrivningen. Skribenten för fram sin åsikt, men motiveringarna är knappa eller övertygar inte.	Budskapet förmedlas även om det kan innehålla några svårlästa ställen. Skribenten har i viss mån strävat efter att beakta situationen och den tänkta läsaren eller mottagaren men har bristfälligt beaktat läsaren eller mottagaren i stilen och språket.
6, 3 p. Utförandet har svag koppling till uppgiftsbeskrivningen	Texten motsvarar mycket litet uppgiftsbeskrivningen. Det finns stora brister i framförandet av egna åsikter eller motiveringarna till dem.	Budskapet förmedlas otydligt eller svagt. Uttryckssättet lämpar sig dåligt för situationen, det finns problem med valet av formalitet och den tänkta mottagaren eller läsaren har knappt alls beaktats i stilen och språket.
0 p. Uppgiften har inte utförts eller inget utförande alls.	Texten har ingen eller bara en mycket svag koppling till uppgiftsbeskrivningen. Skribenten har inte uttryckt sin egen åsikt.	Budskapet förmedlas inte eller uttryckssättet lämpar sig inte för situationen.

Tabell 4: Bedömningskriterier för uppsatsen.

Helhetsbedömningen av uppsatsen görs i första hand utifrån ”kommunikativ förmåga”. Bedömningen kompletteras av kriterierna ”uppgiftsbeskrivning och materialanvändning”, ”textens innehåll och struktur” samt ”språklig bredd och exakthet”. Uppsatsens förtjänster med avseende på ett kriterium kan kompensera brister med avseende på ett annat kriterium.

Poängsättning och allmän beskrivning	Kommunikativ förmåga	Uppgiftsbeskrivning och materialanvändning	Textens innehåll och struktur	Ord- och uttrycksförråd, språklig bredd och exakthet
60, 55 poäng Mycket bra	Budskapet förmedlas mycket klart, idiomatiskt och nyanserat. Texten är lättläst och personlig.	Texten motsvarar till alla delar berömligt uppgiftsbeskrivningen. Skribenten utvecklar aktivt tankarna i textunderlaget och har förstått den väsentliga innebörden i det.	Texten behandlar ämnet mångsidigt, personligt och följdriktigt. Texten är ett utmärkt, självständigt genomförande av textgenren och den bildar en enhetlig och sammanhängande helhet.	Språket är rikt och mångsidigt, ord- och uttrycksförrådet är brett. Skribenten behärskar krävande strukturer som är typiska för textgenren. Den språkliga exaktheten är mycket god, även om texten kan innehålla enstaka inexaktheter.
50, 45 poäng Bra	Budskapet förmedlas klart och mödolöst. Texten är lättläst.	Texten motsvarar uppgiftsbeskrivningen väl. Skribenten förstår textunderlagets syfte och innehåll väl. Texten bygger på egna reflektioner, och iakttagelserna och slutsatserna om textunderlaget är träffande.	Texten behandlar ämnet rätt mångsidigt. Texten har en klar struktur och följer textgenrens konventioner. De olika elementen knyts till varandra.	Språket är väl lämpat för situationen, ord- och uttrycksförrådet är rätt brett. Rätt varierande strukturer som är typiska för textgenren. Den språkliga exaktheten är god, även om texten kan innehålla vissa inexaktheter.
40, 35 poäng Rätt bra	Budskapet förmedlas i huvudsak rätt klart, men ställvis kan det vara inexakt. Texten är förhållandevis lättläst.	Texten följer huvudsakligen uppgiftsbeskrivningen. Textunderlaget har huvudsakligen använts i enlighet med uppgiftsbeskrivningen. Texten innehåller egna reflektioner. Skribenten har gjort iakttagelser och dragit slutsatser om textunderlaget.	De innehållsliga elementen är tillräckliga, men ämnet behandlas ordinärt och rätt begränsat. Textgenren är identifierbar och dispositionen fungerar, trots att elementen i texten inte alltid knyts till varandra.	Ord- och uttrycksförrådet är ordinärt, men huvudsakligen väl lämpat för situationen. Skribenten behärskar i huvudsak de strukturer som är typiska för textgenren.

Poängsättning och allmän beskrivning	Kommunikativ förmåga	Uppgiftsbeskrivning och materialanvändning	Textens innehåll och struktur	Ord- och uttrycksförråd, språklig bredd och exakthet
30,25 poäng Nöjaktigt	Budskapet förmedlas till stor del, men det kan vara inexakt på flera ställen. Texten är ställvis svår att läsa och förstå.	Texten motsvarar inte till alla delar uppgiftsbeskrivningen. Textens perspektiv kan delvis vara skevt. Textunderlaget har utnyttjats, men skribenten har inte helt förstått det, eller har refererat det eller använt det mycket ensidigt.	Innehållet är begränsat, eller också är relationerna mellan huvudsak och bisaker skeva. Det finns problem i dispositionen. Kopplingen mellan elementen i texten brister ställvis.	Ord- och uttrycksförrådet är ensidigt. Vacklande bruk av strukturer som är typiska för textgenren.
20, 15 poäng Försvarligt	Budskapet förmedlas otydligt på flera ställen. Texten är svår att läsa. Betydelsen förmedlas inte på alla ställen.	Skribenten har svårt att följa uppgiftsbeskrivningen: hen kan ha tolkat uppgiftsbeskrivningen delvis fel, utnyttjat textunderlaget sparsamt eller till stora delar missförstått det.	De innehållsliga elementen är knapphändiga. Strukturen är splittrad. Kopplingarna mellan olika element framgår svagt.	Ord- och uttrycksförrådet är snävt. Många språkliga inexaktheter.
10, 5 poäng Svagt eller mycket svagt	Skribenten förmår knapp alls förmedla budskapet. Texten är genomgående svår att läsa. Svåräst. Betydelsen förblir nästan helt oklar.	Uppgiftsbeskrivningen uppfylls inte i tillräcklig omfattning. Textunderlaget har inte använts eller missförstått helt. Prestationen är mycket knapp, till exempel enstaka stycken.	De innehållsliga elementen är nästan obefintliga. Texten saknar struktur så gott som helt och kopplingarna mellan olika element framgår inte.	Ord- och uttrycksförrådet är enkelt. Mycket svag språkbehärskning.
0 poäng	Skribenten kan inte förmedla budskapet. Betydelsen förblir oklar.	Uppgiftsbeskrivningen har inte följts eller uppgiften har inte utförts. Skribenten har kopierat textunderlaget som sitt svar.	Texten saknar begripligt innehåll och identifierbar struktur.	Ord och uttrycksförrådet är inte tillräckligt för att förmedla budskapet.

